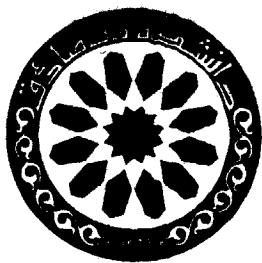

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق (گرایش خصوصی)

انتقال تعهد در حقوق مدنی ایران و فرانسه

سعید کوشا

012920

استاد راهنما:

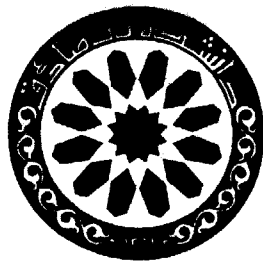
دکتر سید حسین صفائی

بهار ۱۳۷۹

۳۶۳۲۳

کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع)

شماره ثبت ۱۵۳
شماره ۴

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق (گرایش خصوصی)

انتقال تعهد در حقوق مدنی ایران و فرانسه

۱۳۸۰ / ۳ / ۲۰

مرکز مطالعات و تحقیقات علمی ایران
تهیه شده

سعید کوشا

استاد راهنما:

دکتر سید حسین صفائی

استاد مشاور:

دکتر اسدالله امامی

بهار ۱۳۷۹

تشکر و سپاس

*من علمی حرفا فقد صیرنی عبدا (امام علی (ع) *

این پایان نامه به همت اساتید محترمی فراهم آمده است که تقدیر و سپاس از آنان در هیچ کلامی نمی گنجد. لذا بر خود لازم می دانم که از جناب استاد دکتر صفائی که در طول دوران تحصیل، توفیق بهره گیری از کمالات و دانش بیکران ایشان را داشته ام و به عنوان استاد راهنما در تدوین این اثر نقش بسزایی داشته اند، تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین از اساتید محترم جناب دکتر امامی و جناب دکتر بهرامی که به عنوان اساتید مشاور و داور، قبول زحمت فرمودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم. از تمامی دبیران و معلمانی که به نحوی در رشد و تعالی علمی بنده نقش داشته اند نیز تشکر و قدردانی می نمایم.

**** تقدیم به پدر و مادر عزیزم ****

آنانکه هستی خود را وقف آسایش و تحصیلات من نموده
و همواره مشوق من در کسب علم و دانش بوده اند و در
همه حال دعای خیرشان ره توشه زندگیم بوده و هست.
امید آنکه خورشید پرفروغ محبت وجودشان، همیشه بر
پهن دشت زندگیم تابان باشد.

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری،
ترجمه، اقتباس و... از این پایان نامه کارشناسی ارشد
برای دانشگاه امام صادق علیه السلام محفوظ است. نقل
مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

«هکیده پایان‌نامه»

در جهان امروز، انتقال تعهد، زیر بنای مسائل اقتصادی و حقوقی افراد جامعه را تشکیل می‌دهد و در تنظیم و تسهیل روابط اقتصادی و حقوقی آنان، نقش به‌سزایی دارد.

تعهد دارای دو جنبه مثبت و منفی است؛ و انتقال تعهد نیز عبارت است از انتقال جنبه مثبت یا منفی تعهد یعنی دین یا طلب اصل این است که تعهدات، قابل انتقال هستند.

انتقال تعهد با تبدیل تعهد، متفاوت است؛ زیرا در تبدیل تعهد، تعهد سابق، از بین رفته و تعهدی جدید، جایگزین آن می‌شود و تضمینات تعهد سابق نیز ساقط می‌شود. اما در انتقال تعهد، تعهد با تمامی توابع آن انتقال می‌یابد و تضمینات آن نیز باقی می‌ماند.

انتقال دین و طلب، هر دو در حقوق ما پذیرفته شده است، البته انتقال مستقیم دین مورد پذیرش واقع نشده است. در حقوق فرانسه نیز انتقال طلب، مورد پذیرش واقع شده است؛ اما انتقال مستقیم دین پذیرفته نشده است. البته در برخی موارد به صورت استثنائی انتقال مستقیم دین را نیز پذیرفته‌اند.

در انتقال طلب به مجرد توافق اراده طرفین، اصل طلب همراه با تمامی توابع و مربوط به آن به انتقال گیرنده منتقل می‌شود و نیازی به رضایت مدیون نیست؛ اما در انتقال دین، مدیون قادر نیست بدون دخالت بستانکار دین را به شخص یا اشخاص دیگری منتقل نماید.

در حقوق مدنی ما، انتقال طلب در صورتی نسبت به مدیون نافذ شناخته می‌شود که انتقال به وی اطلاع داده شده و یا اینکه خود وی از انتقال، مطلع شود.

در حقوق فرانسه نیز انتقال طلب در صورتی در برابر مدیون قابل استناد است که انتقال به وی ابلاغ شده و یا اینکه نسبت به انتقال رضایت دهد.

در صورتی که طلبکار، طلب خود را طی چند بار به اشخاص متعددی منتقل نموده باشد؛ در حقوق ما نخستین انتقال نافذ است؛ اما در حقوق فرانسه، اولین انتقالی که نسبت به مدیون، نافذ شده است؛ معتبر است.

در حقوق مدنی ایران و فرانسه، تضمینات و وثائق دین، پس از انتقال باقی مانده و ساقط نمی‌شود؛ اما در حقوق آلمان، پس از انتقال دین، تضمینات و وثائق آن از بین می‌رود.

النبة

فى عالم اليوم يؤسس انتقال الالتزام أساس المسائل الاقتصادية والقانونية لكل افراد المجتمع وله دورٌ أساسى فى تنظيم و تسهيل علاقاتهم الاقتصادية والقانونية. للالتزام جنبتان؛ و انتقال الالتزام أيضاً يشتمل على انتقال الجنبه الايجابيه أو الجنبه السلبية للالتزام يعنى دين أو حق. الأصل هو أن الالتزامات قابلة للانتقال. إنتقال الالتزام يختلف عن التجديد لأن فى التجديد يزول الالتزام السابق ويحل محله التزام جديد و تسقط تميمينات الالتزام أيضاً ولكن فى انتقال الالتزام ينتقل الالتزام مع جميع توابعه و تبقى تميميناته أيضاً. حوالة الدين و حوالة الحق كلاهما نافذتان فى قانوننا مع ذلك حوالة الدين بصورة مستقيمة لاتكون نافذة.

فى القانون الفرنسى حوالة الحق نافذة أيضاً ولكن حوالة الدين بصورة مستقيمة لاتكون نافذة مع ذلك فى بعض الموارد قد قبلوا حوالة الدين بصورة مستقيمة إستثناءً. فى حوالة الحق بتوافق إرادة الطرفين، ينتقل أصل الحق الى المنتقل اليه مع جميع توابعه و لاجابة إلى رضاء المديون ولكن فى حوالة الدين لا يستطيع المديون أن ينتقل الدين الى شخص أو أشخاص أخرى دون رضاء الدائن. فى قانوننا المدنى تصير حوالة الحق نافذه فى حق المديون باء اعلام الانتقال أو أن يطلع نفسه من الانتقال.

فى القانون الفرنسى أيضاً حوالة الحق تكون نافذة قبل المديون بعد اءبلاغ الانتقال اءليه او رضائه بالانتقال.

فى حالة التى قد انتقل الدائن حقه الى أشخاص متعدد مرّات عديدة فى قانوننا الانتقال الاوّل يكون نافذاً ولكن فى القانون الفرنسى الانتقال الاوّل الذى صار نافذاً قبل المديون يكون معتبراً.

فى القانون المدنى الايرانى و القانون المدنى الفرنسى تبقى تميمينات و وثائق الدين بعد الانتقال و لاتسقط ولكن فى القانون الألماني تسقط تميمينات و وثائق الدين بعد حوالتة.

<<Résumé>>

Aujourd'hui la transmission d'obligation est la fondation des relations économiques et juridiques entre les citoyens de la société et en organiser et faciliter ses relations économiques et juridiques a un effet important.

L'obligation a deux cotés positifs et négatif et transmission d'obligation cestà dire que la transmission de coté positif ou négatif d'obligation cest àdire que la dette ou la créance.

En principe les obligations sont cessibles.

La transmission d'obligation se distingue de la novation car en la novation obligation disparaite et une obligation nouvelle comble sa place et les avantages d'obligation incienne disparaissent mais en transmisoin d'obligation, l'obligation transmette avec tous les accessoires et les avantages d'obligation restent aussi.

En notre droits la cession de créance et la cession de dette toutes les deux sont adoptées mais la cession de dette directement n'est adoptée.

En droits Français la cession de créance est adoptée mais la cession de dette directement n'est adoptée.

on a adopté la cession de dette directement exceptionnellement.

En la cession de créance seule fait accord les consentements des parties la créance transmette au cessionnaire avec tous les accessoires et on n'a pas besoin l'accord de débiteur mais en la cession de dette le débiteur ne peut pas transmet la dette aux autre personnes sans le concours de créancier. En notre droits civils la cession de créance n'est opposable envers le débiteur qu'avait lui signifié la cession ou connait de la cession lui même.

En droits français aussi la cession de créance n'est opposable envers le débiteur qu'à la suite de la signification de transport faite du débiteur ou bien si le débiteur cédé a accepté cette cession.

En état que le créancier a cédé sa créance aux personnes multiples plusieurs fois , en notre droits la première cession est adoptée , mais en droits français la première cession qu'est opposable envers le débiteur est adoptée.

En droits civils Iranien et français , les avantages de dette restent après la cession et ne disparaissent pas mais en droits d'Almand , les avantages disparaissent après la cession de dette.

نشانه های اختصاری

ق. م	قانون مدنی
ق. ت	قانون تجارت
ق. آ. د. م	قانون آیین دادرسی مدنی
ق. ب	قانون بیمه
ق. ا. ح	قانون امور حسبی
ق. ک	قانون کار
ق. ث	قانون ثبت
ر. ک	رجوع کنید
ص	صفحه
ش	شماره
ج	جلد

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱	تعریف موضوع
۲	اهمیت موضوع
۲	سابقه تاریخی موضوع
۳	هدف از طرح و انتخاب موضوع
۴	سؤالات تحقیق
۶	فرضیه‌های تحقیق
۱۱	روش تحقیق
۱۲	تقسیم بندی مطالب
۱۳	بخش اول: کلیات
۱۴	فصل اول: اهمیت و تعریف
۱۴	گفتار اول: اهمیت و سابقه تاریخی انتقال تعهد
۲۰	گفتار دوم: تعریف تعهد و مقایسه آن با تکلیف
۲۰	مبحث اول: تعریف تعهد
۲۴	مبحث دوم: مقایسه تعهد و تکلیف
۲۷	گفتار سوم: مفهوم انتقال و مقایسه آن با اسقاط
۲۷	مبحث اول: مفهوم انتقال
۲۸	مبحث دوم: مقایسه انتقال و اسقاط

گفتار چهارم: مفهوم انتقال تعهد و مقایسه آن با تبدیل تعهد	۳۰
مبحث اول: مفهوم انتقال تعهد	۳۰
مبحث دوم: مقایسه انتقال تعهد و تبدیل تعهد	۳۱
گفتار پنجم: حدود تأثیر اراده در انتقال تعهد	۳۴
فصل دوم: اسباب انتقال تعهد	۳۷
گفتار اول: اسباب فهری انتقال تعهد	۳۸
مبحث اول: ارث	۳۸
بند اول: شخصیت حقوقی میت	۳۹
بند دوم: شخصیت حقوقی ترکه	۴۱
بند سوم: حقوق و تعهدات قابل انتقال	۴۴
بند چهارم: حقوق و تعهدات غیرقابل انتقال	۴۶
بند پنجم: اصل حاکم در موارد شک در قابلیت انتقال	۴۶
بند ششم: نحوه تعلق حقوق و تعهدات به ترکه	۴۹
مبحث دوم: قانون	۵۴
گفتار دوم: اسباب ارادی انتقال تعهد	۵۶
مبحث اول: وصیت	۵۶
بند اول: وصیت به انتقال حق انتفاع	۵۷
بند دوم: وصیت به اعطای وام	۵۸

- بند سوم: وصیت به انتقال طلب : ۵۹
- مبحث دوم: سایر عقود و قراردادهای : ۶۰
- بند اول: عقود معین: ۶۱
- بند دوم: قراردادهای بی نام (نامعین) : ۶۱
- الف : عقود موجد حقوق عینی : ۶۲
- ب : عقود موجد حقوق دینی : ۶۲
- قرارداد کار: ۶۳
- بخش دوم: انتقال طلب ۶۵
- فصل اول: کلیات و اسباب انتقال طلب ۶۶
- گفتار اول: کلیات ۶۶
- مبحث اول: اهمیت انتقال طلب ۶۶
- مبحث دوم: مفهوم انتقال طلب ۶۸
- مبحث سوم: مقایسه انتقال طلب و تبدیل تعهد به اعتبار تبدیل متعهدله ۷۰
- گفتار دوم: اسباب انتقال طلب ۷۵
- مبحث اول: اسباب ارادی انتقال طلب ۷۵
- مبحث دوم: اسباب قهری انتقال طلب ۷۷
- بند اول - ارث (فوت بستانکار) : ۷۸
- بند دوم - قانون : ۷۹

فصل دوم : طلب قابل انتقال و طلب غیر قابل انتقال.....	۸۰
گفتار اول : طلب قابل انتقال.....	۸۱
مبحث اول : طلب مؤجل.....	۸۳
مبحث دوم : طلب آینده.....	۸۴
مبحث سوم : طلب معلق.....	۸۸
مبحث چهارم : طلب مورد تنازع.....	۹۰
مبحث پنجم : طلب ناشی از قراردادهای ملزم طرفین (دو تعهدی).....	۹۴
گفتار دوم : طلب غیر قابل انتقال.....	۹۸
مبحث اول : عدم قابلیت انتقال به علت ماهیت و طبیعت طلب.....	۹۸
مبحث دوم : عدم قابلیت انتقال طلب به حکم قانون.....	۹۹
مبحث سوم : عدم قابلیت انتقال طلب از طریق توافق طرفین.....	۱۰۱
فصل سوم : آثار انتقال طلب.....	۱۰۲
گفتار اول : آثار انتقال طلب میان انتقال دهنده و منتقل الیه.....	۱۰۳
مبحث اول : انتقال اصل طلب به مجرد توافق اراده طرفین.....	۱۰۳
مبحث دوم : انتقال طلب با اوصاف و توابع و دفاعیات مربوط به آن.....	۱۰۴
مبحث سوم : ضمان انتقال دهنده در برابر منتقل الیه.....	۱۱۱
مبحث چهارم : حدود ضمان انتقال دهنده در برابر منتقل الیه.....	۱۲۰
گفتار دوم : آثار انتقال طلب میان منتقل الیه و مدیون.....	۱۲۳

مبحث اول: آثار انتقال طلب میان منتقل‌الیه و مدیون قبل از ابلاغ انتقال و یا قبول

آن توسط وی ۱۲۶

مبحث دوم: آثار انتقال طلب میان منتقل‌الیه و مدیون بعد از ابلاغ انتقال یا قبول آن

توسط مدیون ۱۲۸

گفتار سوم: آثار انتقال طلب، میان انتقال دهنده و مدیون ۱۲۹

مبحث اول: اثر انتقال طلب میان انتقال دهنده و مدیون قبل از ابلاغ انتقال و یا قبول

آن توسط وی ۱۲۹

مبحث دوم: اثر انتقال طلب میان انتقال دهنده و مدیون، بعد از ابلاغ و یا قبول

انتقال توسط وی ۱۳۰

بخش سوم: انتقال دین ۱۳۲

فصل اول: مفهوم و اهمیت انتقال دین و مقایسه آن با نهادهای حقوقی مشابه: ۱۳۳

گفتار اول: مفهوم و اهمیت انتقال دین ۱۳۳

مبحث اول: مفهوم انتقال دین ۱۳۴

مبحث دوم: اهمیت انتقال دین ۱۳۵

گفتار دوم: مقایسه انتقال دین با نهادهای حقوقی مشابه ۱۴۲

مبحث اول: مقایسه انتقال دین و تبدیل تعهد به اعتبار تبدیل متعهد ۱۴۲

مبحث دوم: مقایسه انتقال دین و نیابت در ایفاء ۱۴۳

مبحث سوم: مقایسه انتقال دین و شرط به نفع شخص ثالث ۱۴۴